

Hıyanet-i Vataniye Kanunu (29 Nisan 1920).

Madde 1- Yüksek Hilâfet ve Saltanat makamlarını ve Osmanlı İmparatorluğu'nu yabancıların elinden kurtarmak ve saldırıları savuşturmak amacıyla ilişkin olarak oluşan Büyük Millet Meclisi'nin meşruluğuna isyanı içeren sözle veya eylemle veya yazıyla muhalefet eden veya karışıklık çıkaran kişiler vatan haini sayılır.

Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun Birinci Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun (15 Nisan 1923).

Madde 1- Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun birinci maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir.

Saltanatın kaldırılmasına ve egemenlik ve hüküm sürme haklarının terk edilememek, bölünememek ve vazgeçilememek üzere Türkiye halkının gerçek temsilcisi olan Büyük Millet Meclisi'nin manevi kişiliğinde saklı bulunduğu ilişkin 1 Kasım 1922 tarihli karara karşı veya Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin meşruluğuna isyanı içeren sözle veya yazıyla veya eylemle kasıtlı muhalefet eden veya karışıklık çıkaran veya yayında bulunan kişiler vatan haini sayılır.

- 1. Hıyanet-i Vataniye Kanunu'na ne eklenmiş?**
- 2. TBMM'nin niteliğinde ne gibi bir değişiklik var?**

"9 Umde" (Özet)

1. Ulusal egemenliğe bağlılık
Yönetimle ilgili şu yasalar çıkarılacaktır: Bakanlar Kurulunun görev ve sorumlulukları; Şûralar [İlçeden başlayarak halk temsilcileri kurulları]; Genel Müfettişlikler; Bucaklar.
  2. Saltanatın kaldırılması kararının değişmezliği.
TBMM'ne dayanan halifeliğin Müslümanlar arası yüksek bir makam olduğu.
  3. İç güvenlik ve düzenin sağlanması.
  4. Mahkemelerin hızlı işlemesi. Yeni yasalar yapılması.
  5. Alınacak ekonomik ve toplumsal önlemler:
(1) Tarımdan alınan "âşâr" [ondalık] vergisinin sakıncalarının giderilmesi,
(2) Tütün tarım ve ticaretinin desteklenmesi,
(3) Tarım, endüstri ve ticaret kredileri,
(4) Ziraat Bankası'nın sermayesinin arttırılması,
(5) Tarım makineleri,
(6) Endüstrinin teşviki,
(7) Demiryolları yapımı,
(8) İlkokullarda öğretimin birleştirilmesi ve bütün okulların geliştirilmesi,
(9) Genel sağlık ve toplumsal yardımlaşma,
(10) Orman, madencilik ve hayvancılık.
  6. Zorunlu askerlik süresinin kısaltılması; okuryazarlığa göre daha azaltılması ve orduda görevli kişilerin genliklerinin sağlanması.
  7. Yedek subaylara, savaşta sakatlananlara, emeklilere, dul ve yetimlere yardım.
  8. Bürokrasinin düzeltilmesi, kamu görevlerinde aydınlardan yararlanılması.
  9. Bayındırlık işleri için ortaklıklar kurulmasının sağlanması ve kişisel girişimlerin kollanması.
- Barış hakkında görüşümüz: Ulusal, ekonomik ve yönetsel bağımsızlığın sağlanması kesin bir koşuldur.

Siyasal Gücün Temeli.

Kanun, gücünü ulusal ahlâka uygunluğundan almazsa itaat sağlayamaz.

Siyasal değerin temeli de "şan"dır. Ulusu tehlikelerden kurtaran bir kahramana "şanlı" unvanı verilir. Siyasal bir güç, ancak şanlı bir kişiliğin yahut şanlı kişiliklerin çevresinde oluşabilir. Kamuoyu, kamu yetkesinin ancak şanlı ellerde olduğunu görürse uygun bulur. Şanlılık, yeni bir siyasal güce başlangıç olduğu gibi, şansızlık da geleneksel

bir büyüklük ve yiğitliğe son verebilir. Tarihsel bir heybeti olan bir saray, vatanın bağımsızlık ve özgürlüğünü kendi çıkarı için en hain düşmanlara sattığı anda parlak bir geçmişten kalan bütün şan izlerini derhal kaybeder.

Ziya Gökalp, "Felsefeye doğru", *Küçük mecmua*, sayı 6, 10 Temmuz 1922.

Kanun yapmakla gelenekler yıkılamaz.

Hükümetimiz bugün biçim olarak halk hükümetidir. Bu "biçim olarak" teriminin yanına bir de "ülke aydınlarının arzu ve amacına bakarak" cümlesini koyacak olursak, bugünkü durumumuzu kaba taslak fakat gerçeğe pek yakın olarak betimlemiş oluruz.

Bu betimlememin, aşırı halk hükümeti kuramcılarını gücendirmesi olasıdır. Fakat ne yapalım ki gerçek budur ve gerçeği söylemek de bir görevdir.

Evet herkes ülkede gerçek bir "halk hükümeti" kurulmasını can ve gönülden arzu ediyor ve ediyoruz; ama eseflee yine teslim mecburiyetindeyiz ki, ne kadar şiddetli ve içten olursa olsun bir "arzu" ile o arzunun gerçekleşmesi, eyleme dönüşmesi arasında aşılması pek zor engeller vardır. Bu engelleri ortadan kaldırmak, yolu düzlemek ve sonunda arzu ettiğimiz şeye ulaşmak için çok emekler harcamak gerekir. Bazılarının sandığı gibi yüzyıllardan beri devam eden bir yönetim biçimini bir anda, bir iki kanun yaparak değiştirmek pek ziyade arzu edilir bir şey olmakla birlikte, uygulamada, eylemde, özet olarak gerçeğin pek sert olan yüzü önünde olanaksızdır.

Ali Şükrü, "Halk ve hükümet", *Tan*, sayı 1, 19 Ocak 1923.

3